COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 19.6.2024
COM(2024) 614 final

Recomandare de

RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind politicile economice, sociale, de ocupare a forței de muncă, structurale și bugetare ale Letoniei

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 614 final}

Recomandare de

RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind politicile economice, sociale, de ocupare a forței de muncă, structurale și bugetare ale Letoniei

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (UE) 2024/1263 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2024 privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului[1], în special articolul 3 alineatul (3),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

(1) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului[2], care a instituit Mecanismul de redresare și reziliență, a intrat în vigoare la 19 februarie 2021. Mecanismul de redresare și reziliență oferă statelor membre sprijin financiar pentru implementarea reformelor și a investițiilor, dând astfel un impuls bugetar finanțat de UE. În concordanță cu prioritățile semestrului european, mecanismul ajută la realizarea redresării economice și sociale și la implementarea unor reforme și investiții sustenabile, în special pentru a promova tranziția verde și tranziția digitală și pentru a face mai reziliente economiile statelor membre. De asemenea, mecanismul contribuie la consolidarea finanțelor publice și la stimularea creșterii economice și a creării de locuri de muncă pe termen mediu și lung, la îmbunătățirea coeziunii teritoriale în cadrul UE și la sprijinirea continuării punerii în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale.

(2) Regulamentul privind REPowerEU[3], adoptat la 27 februarie 2023, vizează eliminarea dependenței UE de importurile de combustibili fosili din Rusia, ceea ce va contribui la

[1] JO L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

[3] Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) 2021/241 în ceea ce privește capitolele privind REPowerEU din

realizarea securității energetice și la diversificarea aprovizionării UE cu energie, sporind, în același timp, utilizarea surselor regenerabile de energie și crescând capacitățile de stocare a energiei și eficiența energetică. Letonia a adăugat un nou capitol privind REPowerEU în planul său național de redresare și reziliență pentru a finanța reforme și investiții esențiale care vor contribui la atingerea obiectivelor REPowerEU.

(3) La 16 martie 2023, Comisia a publicat o comunicare intitulată „Competitivitatea pe termen lung a UE: perspectiva după 2030”[4], pentru a fundamenta deciziile în materie de politică și pentru a crea condițiile-cadru de stimulare a creșterii. Comunicarea definește competitivitatea pe baza a nouă factori determinanți care se consolidează reciproc. Printre acești factori determinanți, accesul la capitalul privat, cercetarea și inovarea, educația și competențele, precum și piața unică apar ca priorități de politică esențiale pentru reforme și investiții în vederea abordării provocărilor actuale în materie de productivitate, precum și în vederea consolidării competitivității pe termen lung a UE și a statelor sale membre. La 14 februarie 2024, Comisia a prezentat, în urma acestei comunicări, Raportul anual privind piața unică și competitivitatea[5]. Raportul detaliază punctele forte și provocările concurențiale cu care se confruntă piața unică europeană, urmărind evoluțiile anuale în funcție de cei nouă factori determinanți ai competitivității care au fost identificați.

(4) La 21 noiembrie 2023, Comisia a adoptat Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2024[6], care marchează începutul ciclului semestrului european din 2024 pentru coordonarea politicilor economice. La 22 martie 2024, Consiliul European a aprobat prioritățile analizei, care vizează cele patru dimensiuni ale sustenabilității competitive. Totodată, la data de 21 noiembrie 2023, Comisia a adoptat, pe baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011, Raportul privind mecanismul de alertă pentru 2024, în care nu a identificat Letonia ca fiind unul dintre statele membre care pot fi afectate de dezechilibre sau care pot fi în pericol de a fi afectate de dezechilibre și pentru care va fi necesar un bilanț aprofundat. La aceeași dată, Comisia a adoptat un aviz privind proiectul de plan bugetar pentru 2024 al Letoniei. Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro, care a fost adoptată de Consiliu la 12 aprilie 2024, precum și Propunerea de raport comun pentru 2024 privind ocuparea forței de muncă, în care se analizează punerea în aplicare a orientărilor privind ocuparea forței de muncă și a principiilor Pilonului european al drepturilor sociale, care a fost adoptată de Consiliu la 11 martie 2024.

(5) La 30 aprilie 2024 a intrat în vigoare noul cadru de guvernanță economică al UE. Cadrul include noul Regulament (UE) 2024/1263 al Parlamentului European și al Consiliului privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului. Cadrul include, totodată, Regulamentul (CE) nr. 1467/97 privind punerea în aplicare a procedurii de deficit excesiv, cu modificările ulterioare, și Directiva 2011/85/UE privind cadrele bugetare ale statelor membre[7], cu modificările

---

planurile de redresare și reziliență și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013, (UE) 2021/1060 și (UE) 2021/1755 și a Directivei 2003/87/CE, (JO L 63, 28.2.2023, p. 1) ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

7 Regulamentul (UE) 2024/1264 al Consiliului din 29 aprilie 2024 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1467/97 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv (JO L, 2024/1264,

ulterioare. Obiectivele noului cadru sunt asigurarea sustenabilității datoriei publice și a unei creșteri durabile și favorabile incluziunii printr-o consolidare fiscal-bugetară treptată, precum și prin realizarea de reforme și investiții. Cadrul promovează asumarea responsabilității la nivel național și pune un accent mai puternic pe politicile pe termen mediu, în combinație cu o aplicare mai eficace și mai coerentă. Fiecare stat membru ar trebui să prezinte Consiliului și Comisiei un plan bugetar-structural național pe termen mediu. Planurile bugetar-structurale naționale pe termen mediu conțin angajamentele fiscal-bugetare, în materie de reforme și de investiții ale statelor membre și acoperă un orizont de planificare de 4 sau 5 ani, în funcție de durata obișnuită a legislaturii naționale. Traiectoria cheltuielilor nete[8] care este indicată în planurile bugetar-structurale naționale pe termen mediu ar trebui să respecte cerințele prevăzute în Regulamentul (UE) 2024/1263, inclusiv pe cele referitoare la plasarea sau menținerea datoriei publice pe o traiectorie descendentă plauzibilă cel târziu până la sfârșitul perioadei de ajustare sau la menținerea acesteia la niveluri prudente, sub 60 % din PIB, și la aducerea și/sau menținerea deficitului public sub nivelul de referință de 3 % din PIB pe termen mediu. În cazul în care un stat membru se angajează să realizeze un set relevant de reforme și investiții în conformitate cu criteriile stabilite în Regulamentul (UE) 2024/1263, perioada de ajustare poate fi prelungită cu maximum trei ani. Pentru a sprijini elaborarea planurilor respective, la [21 iunie] 2024, Comisia urmează să furnizeze statelor membre orientări cu privire la conținutul planurilor și al rapoartelor anuale privind progresele înregistrate pe care acestea vor trebui să le prezinte ulterior și, în conformitate cu articolul 5 din Regulamentul (UE) 2024/1263, le va transmite orientări tehnice privind ajustările fiscal-bugetare necesare (traiectoriile de referință și informații tehnice, după caz). Statele membre ar trebui să prezinte planurile bugetar-structurale naționale pe termen mediu până la 20 septembrie 2024, cu excepția cazului în care statul membru în cauză și Comisia convin să prelungească termenul cu o perioadă de timp rezonabilă. Statele membre ar trebui să asigure implicarea parlamentelor lor naționale și consultarea instituțiilor fiscal-bugetare independente, a partenerilor sociali și a altor părți interesate de la nivel național, după caz.

(6) În 2024, semestrul european pentru coordonarea politicilor economice continuă să evolueze în paralel cu punerea în aplicare a Mecanismului de redresare și reziliență. Implementarea integrală a planurilor de redresare și reziliență rămâne esențială pentru îndeplinirea priorităților de politică din cadrul semestrului european, întrucât planurile respective contribuie la abordarea eficace a tuturor provocărilor care au fost identificate în cadrul recomandărilor relevante specifice fiecărei țări și emise în ultimii ani sau la abordarea eficace a unui subset semnificativ al provocărilor respective. Recomandările specifice fiecărei țări pentru 2019, 2020, 2022 și 2023 rămân la fel de

---

30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) și Directiva (UE) 2024/1265 a Consiliului din 29 aprilie 2024 de modificare a Directivei 2011/85/UE privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre (JO L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

8 Cheltuielile nete, astfel cum sunt definite la articolul 2 din Regulamentul (UE) 2024/1263 al Consiliului din 29 aprilie 2024 (JO L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). „Cheltuieli nete” înseamnă cheltuielile publice, excluzând (i) cheltuielile cu dobânzile, (ii) măsurile discreționare privind veniturile, (iii) cheltuielile aferente programelor Uniunii care sunt acoperite integral de venituri din fondurile Uniunii, (iv) cheltuielile naționale cu cofinanțarea programelor finanțate de Uniune, (v) elementele ciclice ale cheltuielilor cu indemnizațiile de șomaj și (vi) măsurile cu caracter excepțional, precum și alte măsuri temporare.

relevante și pentru planurile de redresare și reziliență revizuite, actualizate sau modificate în conformitate cu articolele 14, 18 și 21 din Regulamentul (UE) 2021/241.

(7) La 30 aprilie 2021, Letonia a transmis Comisiei planul său național de redresare și reziliență, în conformitate cu articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2021/241. În temeiul articolului 19 din Regulamentul (UE) 2021/241, Comisia a evaluat relevanța, eficacitatea, eficiența și coerența planului de redresare și reziliență, în conformitate cu orientările privind evaluarea prevăzute în anexa V la regulamentul menționat. La 13 iulie 2021, Consiliul a adoptat Decizia de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al Letoniei[9], care a fost modificată la 8 decembrie 2023 în conformitate cu articolul 18 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2021/241, pentru a actualiza contribuția financiară maximă aferentă sprijinului financiar nerambursabil, precum și pentru a include capitolul privind REPowerEU[10]. Eliberarea tranșelor este condiționată de adoptarea, în conformitate cu articolul 24 alineatul (5) din Regulamentul (UE) 2021/241, a unei decizii a Comisiei care să confirme faptul că Letonia a atins în mod satisfăcător jaloanele și țintele relevante stabilite în decizia de punere în aplicare a Consiliului. Atingerea în mod satisfăcător a acestor jaloane și ținte implică faptul că nu s-au înregistrat regrese privind jaloanele și țintele anterioare care fuseseră deja atinse.

(8) La 14 mai 2024, Letonia și-a prezentat Programul național de reformă pentru 2024, iar la 30 aprilie 2024 și-a prezentat Programul de stabilitate, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97.

(9) Comisia a publicat raportul de țară din 2024 pentru Letonia[11] la 19 iunie 2024. În acest raport, Comisia a evaluat progresele realizate de Letonia în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor relevante specifice acestei țări care au fost adoptate de Consiliu în perioada 2019-2023 și a făcut bilanțul implementării de către Letonia a planului său de redresare și reziliență. Pe baza acestei analize, în raportul de țară au fost identificate anumite deficiențe, legate de provocările care nu sunt abordate sau sunt abordate doar parțial în planul de redresare și reziliență, precum și provocări noi și emergente. De asemenea, raportul de țară a evaluat progresele realizate de Letonia în ceea ce privește punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și îndeplinirea obiectivelor principale ale UE în materie de ocupare a forței de muncă, de competențe și de reducere a sărăciei, precum și progresele înregistrate în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU.

(10) Pe baza datelor validate de Eurostat[12], deficitul public al Letoniei a scăzut de la 4,6 % din PIB în 2022 la 2,2 % în 2023, iar datoria publică s-a ridicat de la 41,8 % din PIB, la sfârșitul anului 2022, la 43,6 %, la sfârșitul anului 2023.

(11) La 12 iulie 2022, Consiliul a recomandat Letoniei[13] să întreprindă acțiuni pentru a asigura, în 2023, concordanța între creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la

---

9 Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 13 iulie 2021 de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al Letoniei (10157/2021).

10 Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 8 decembrie 2023 de modificare a Deciziei de punere în aplicare din 13 iulie 2021 privind aprobarea evaluării planului de redresare și reziliență al Letoniei (15569/2023).

11 SWD(2024) 614 final.

12 Euroindicatorii Eurostat, 22.4.2024.

nivel național și o orientare în ansamblu neutră a politicilor[14], luând în calcul sprijinul continuu, temporar și specific acordat gospodăriilor și întreprinderilor celor mai vulnerabile în fața creșterii abrupte a prețurilor la energie, precum și persoanelor care fug din Ucraina. S-a recomandat Letoniei să fie pregătită să ajusteze cheltuielile curente în funcție de evoluția situației. De asemenea, s-a recomandat Letoniei să extindă investițiile publice pentru tranziția verde și tranziția digitală, precum și pentru securitatea energetică, ținând seama de inițiativa REPowerEU, inclusiv prin utilizarea Mecanismului de redresare și reziliență și a altor fonduri ale Uniunii. Potrivit estimărilor Comisiei, în 2023, orientarea fiscal-bugetară[15] a fost expansionistă, cu 0,5 % din PIB, în contextul unei inflații ridicate. În 2023, creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără măsurile discreționare privind veniturile) a avut o contribuție expansionistă de 1,1 % din PIB la orientarea fiscal-bugetară. Aceasta include reducerea cu 0,4 % din PIB a costului măsurilor de sprijin de urgență specifice pentru gospodăriile și întreprinderile cele mai vulnerabile în fața creșterii abrupte a prețurilor la energie. Prin urmare, contribuția expansionistă a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național în 2023 nu s-a datorat sprijinului de urgență temporar și specific acordat gospodăriilor și întreprinderilor celor mai vulnerabile în fața creșterii abrupte a prețurilor la energie. Creșterea expansionistă a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără măsurile discreționare privind veniturile) a fost determinată de creșterea salariilor din sectorul public și a prestațiilor sociale. În concluzie, creșterea preconizată a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național în 2023 nu a fost în concordanță cu recomandarea Consiliului. Cheltuielile finanțate prin granturi în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și prin alte fonduri ale UE s-au ridicat la 1,5 % din PIB în 2023. Investițiile finanțate la nivel național s-au ridicat la 3,3 % din PIB în 2023, cu o scădere anuală de 0,1 puncte procentuale din 2022. Letonia a finanțat investiții suplimentare din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE. Letonia a finanțat investițiile publice pentru tranziția verde și cea digitală, precum și pentru securitatea energetică, cum ar fi achiziționarea de vehicule electrice pentru transportul public, îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor cu mai multe apartamente și a proprietăților comerciale, modernizarea rețelelor de transport și distribuție a energiei electrice, centralizarea guvernanței platformelor și a sistemelor digitale din sectorul public, dezvoltarea competențelor digitale și a digitalizării proceselor în întreprinderi, dezvoltarea infrastructurii de bandă largă, precum și promovarea digitalizării în sectorul educației, care sunt finanțate în mare parte din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE.

---

13 Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2022 privind Programul național de reformă al Letoniei și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2022, JO C 334, 1.9.2022, p. 112.

14 Pe baza previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, creșterea potențială a producției pe termen mediu a Letoniei în 2023, care este utilizată pentru a măsura orientarea fiscal-bugetară, este estimată la 7,6 % în termeni nominali, întemeindu-se pe rata medie de creștere potențială reală pe 10 ani și pe deflatorul PIB din 2023.

15 Orientarea fiscal-bugetară este definită ca o măsură a variației anuale a poziției bugetare subiacente a administrației publice. Scopul său este de a evalua impulsul economic generat de politicile fiscal-bugetare, atât cele finanțate la nivel național, cât și cele finanțate de la bugetul UE. Orientarea fiscal-bugetară este măsurată ca diferența dintre (i) creșterea potențială pe termen mediu și (ii) variația cheltuielilor primare, fără măsurile discreționare privind veniturile (și excluzând măsurile de urgență temporare legate de criza provocată de pandemia de COVID-19) și incluzând cheltuielile finanțate printr-un sprijin nerambursabil (granturi) din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale Uniunii.

(12) Principalele previziuni din Programul de stabilitate pentru 2024 pot fi rezumate după cum urmează. Scenariul macroeconomic care stă la baza previziunilor bugetare prevede o creștere a PIB-ului real cu 1,4 % în 2024 și cu 2,9 % în 2025, estimând, totodată, că inflația IAPC va fi de 1,6 % în 2024 și de 2,5 % în 2025. Conform politicilor actuale[16] din Programul de stabilitate pentru 2024, se preconizează că deficitul public va crește la 2,9 % din PIB în 2024 și va scădea la 2,7 % din PIB în 2025, în timp ce ponderea datoriei publice în PIB ar urma să crească la 45,2 % până la sfârșitul anului 2024 și la 46,3 % până la sfârșitul anului 2025. După 2025, se preconizează că deficitul public va scădea la 2,2 % din PIB în 2026, la 2,0 % în 2027 și la 1,7 % în 2028. Prin urmare, se preconizează că soldul bugetului public va rămâne sub valoarea de referință a deficitului, de 3 % din PIB, pe durata programului. În schimb, după 2025, se estimează că ponderea datoriei publice în PIB va scădea la 46,2 % în 2026, va crește la 48,8 % în 2027 și va scădea la 48,2 % în 2028.

(13) În previziunile Comisiei din primăvara anului 2024, se estimează că PIB-ul real va crește cu 1,7 % în 2024 și cu 2,6 % în 2025, iar inflația IAPC se va situa la 1,6 % în 2024 și la 2,0 % în 2025.

(14) În previziunile Comisiei din primăvara anului 2024 se estimează un deficit public de 2,8 % din PIB pentru 2024 și o creștere a ponderii datoriei publice în PIB la 44,5 % până la sfârșitul anului 2024. În 2024, impactul eliminării treptate complete a măsurilor adoptate în domeniul energiei până la sfârșitul anului 2023 va fi mai mult decât compensat de cheltuielile suplimentare, de creșterea salariilor din sectorul public pentru profesori și administrație, asistența medicală și educație, precum și de plăți suplimentare către pensionari. Dezvoltarea infrastructurii tehnice la frontiera țării va contribui la creșterea cheltuielilor cu investițiile publice. Se preconizează că introducerea plăților în avans a impozitului pe profit din sectorul financiar, o creștere a ratelor pentru mai multe produse accizabile și plățile suplimentare de dividende de la întreprinderile de stat vor genera o creștere moderată a veniturilor. Pe baza estimărilor Comisiei, se preconizează că, în 2024, orientarea fiscal-bugetară va fi expansionistă, cu 0,9 % din PIB.

(15) Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, se așteaptă ca în 2024 să fie finanțate prin sprijin nerambursabil („granturi”) acordat prin Mecanismul de redresare și reziliență cheltuieli reprezentând 1,6 % din PIB, comparativ cu 0,4 % din PIB în 2023. Cheltuielile finanțate prin granturi acordate în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență vor permite investiții de înaltă calitate și reforme de stimulare a productivității, fără a avea un impact direct asupra soldului bugetului public și a datoriei publice ale Letoniei.

(16) La 14 iulie 2023, Consiliul a recomandat[17] Letoniei să asigure o politică fiscal-bugetară prudentă, în special prin limitarea, în 2024, la maximum 3,0 % a

[16] Programul de stabilitate pentru 2024 prevede că, în conformitate cu politicile actuale, se preconizează că, în 2025, deficitul bugetar va fi cu 0,5 puncte procentuale mai mare decât ținta de deficit prevăzută în program. Programul de stabilitate nu include detalii privind măsurile de politică ce trebuie luate pentru a asigura respectarea țintelor de deficit.

[17] Recomandarea Consiliului din 14 iulie 2023 privind Programul național de reformă al Letoniei pentru 2023 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2023, JO C 312, 1.9.2023, p. 125.

creșterii nominale a cheltuielilor primare nete finanțate la nivel național[18]. În momentul execuției bugetelor pentru 2023 și al pregătirii proiectelor de planuri bugetare pentru 2024, statele membre au fost invitate să țină seama de faptul că Comisia va propune Consiliului deschiderea unor proceduri aplicabile deficitelor excesive bazate pe deficit, întemeindu-se pe datele privind rezultatele bugetare pentru 2023. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, se preconizează că cheltuielile primare nete finanțate la nivel național ale Letoniei vor crește cu 4,9 % în 2024, situându-se peste rata maximă de creștere recomandată. Aceste cheltuieli suplimentare care depășesc rata maximă de creștere recomandată pentru cheltuielile primare nete finanțate la nivel național corespund unui procent de 0,7 % din PIB în 2024. Cu toate acestea, în 2023, cheltuielile nete au fost mai mici decât se preconizase la momentul recomandării (cu 0,9 % din PIB). Întrucât recomandarea pentru 2024 a fost formulată ca rată de creștere, evaluarea conformității trebuie, de asemenea, să ia în considerare efectul de bază din 2023. În cazul în care nivelul cheltuielilor nete din 2023 ar fi fost același cu cel preconizat la momentul recomandării, rata de creștere rezultată a cheltuielilor nete în 2024 ar fi fost cu 0,2 % din PIB mai mică decât rata de creștere recomandată. În general, se estimează că cheltuielile primare nete finanțate la nivel național riscă să nu fie pe deplin în concordanță cu recomandarea.

(17) Mai mult, Consiliul a recomandat Letoniei să întreprindă acțiuni astfel încât să elimine treptat măsurile existente de sprijin de urgență în domeniul energiei și să utilizeze economiile rezultate astfel pentru a reduce deficitul public cât mai curând posibil în 2023 și 2024. Consiliul a precizat, de asemenea, că, în cazul în care noi creșteri ale prețului energiei ar face necesară adoptarea de noi măsuri de sprijin sau continuarea celor existente, Letonia ar trebui să se asigure că astfel de măsuri sunt destinate protejării gospodăriilor și întreprinderilor vulnerabile, pot fi susținute din punct de vedere bugetar și mențin stimulentele pentru realizarea de economii de energie. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, costul bugetar net[19] al măsurilor de sprijin de urgență în domeniul energiei este estimat la 1,0 % din PIB în 2023 și la 0,0 % din PIB atât în 2024, cât și în 2025. Dacă economiile aferente ar fi utilizate pentru a reduce deficitul public, astfel cum a recomandat Consiliul, aceste previziuni ar presupune o ajustare fiscal-bugetară de 1,0 % din PIB în 2024, în timp ce cheltuielile primare nete finanțate la nivel național[20] aduc o contribuție contracționistă la orientarea fiscal-bugetară de 0,5 % din PIB în anul respectiv. Se preconizează că măsurile de sprijin de urgență în domeniul energiei vor fi eliminate treptat, cât mai curând posibil în 2023 și 2024, ceea ce este în concordanță cu recomandarea Consiliului. Cu toate acestea, se preconizează că economiile care vor rezulta nu vor fi utilizate în întregime pentru reducerea deficitului public. Acest lucru riscă să nu fie conform cu recomandarea Consiliului.

---

18 Cheltuielile primare nete sunt definite ca fiind cheltuielile finanțate la nivel național, excluzând (i) măsurile discreționare privind veniturile, (ii) cheltuielile cu dobânzile, (iii) cheltuielile ciclice cu șomajul și (iv) măsurile cu caracter excepțional, precum și alte măsuri temporare.

19 Această cifră reprezintă nivelul costului bugetar anual al măsurilor respective și include veniturile și cheltuielile și, după caz, exclude veniturile provenite din impozitele pe profiturile excepționale ale furnizorilor de energie.

20 Această contribuție este măsurată ca variație a cheltuielilor publice primare, excluzând (i) impactul bugetar incremental al măsurilor discreționare privind veniturile, (ii) cheltuielile punctuale, (iii) cheltuielile ciclice cu șomajul și (iv) cheltuielile finanțate prin sprijin nerambursabil (granturi) din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE, în raport cu rata de creștere potențială medie a PIB-ului nominal pe termen mediu (10 ani), exprimată ca procent din PIB-ul nominal.

(18) În plus, Consiliul a recomandat, de asemenea, Letoniei să mențină investițiile publice finanțate la nivel național și să asigure absorbția eficace a granturilor acordate în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și a altor fonduri ale UE, în special pentru a promova tranziția verde și cea digitală. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, investițiile publice finanțate la nivel național vor crește, de la 3,3 % din PIB în 2023, la 3,4 % din PIB în 2024. Acest lucru este în concordanță cu recomandările Consiliului.

(19) Având în vedere măsurile de politică cunoscute la data la care s-au formulat previziunile și în ipoteza menținerii politicilor actuale, conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, deficitul public ar urma să ajungă la 2,9 % din PIB în 2025. Se preconizează că ponderea datoriei publice în PIB va crește la 46,3 % până la sfârșitul anului 2025. Creșterea ponderii datoriei în PIB, în 2025, reflectă în principal o ajustare datorie-deficit pozitivă, precum și deficitul public.

(20) Veniturile fiscale ale Letoniei ca procent din PIB rămân cu mult sub media UE, limitând finanțarea serviciilor publice, în special a asistenței medicale și a protecției sociale. În 2022, ponderea veniturilor fiscale a scăzut la 30,3 % din PIB (40,2 % din PIB în UE), înregistrându-se cel mai scăzut nivel din ultimii 3 ani. În domeniile fiscale mai puțin nefaste creșterii economice, în special în domeniul capitalului și al proprietății, Letonia se situează în continuare sub media UE. Veniturile din impozitul pe profit s-au redresat treptat după corecția descendentă bruscă ce a avut loc în urma reformei din 2018, în timp ce reforma cadastrală pentru impozitarea proprietăților, menită să reflecte valorile curente de piață, nu a fost încă adoptată. Veniturile relativ scăzute provenite din impozitarea veniturilor salariale, în pofida ratelor de impozitare relativ ridicate, sugerează că există un potențial de creștere a veniturilor din impozitele pe veniturile salariale. Acest lucru justifică depunerea unor eforturi susținute pentru a îmbunătăți conformarea fiscală și pentru a orienta activitatea economică de la economia subterană către economia formală. Între timp, sărăcia și inegalitatea veniturilor rămân ridicate în Letonia. Dintre statele membre ale UE, Letonia are unul dintre cele mai mari procente de persoane expuse riscului de sărăcie și de excluziune socială, unul dintre cele mai mari riscuri de sărăcie pentru persoanele în vârstă, precum și unele dintre cele mai mici pensii în comparație cu salariile. Mai mult, inegalitatea veniturilor rămâne cu mult peste media UE. Fragmentarea sprijinului social la nivel municipal, calitatea proastă și disponibilitatea limitată a locuințelor sociale existente, precum și diferențele socioeconomice semnificative dintre regiuni continuă să reprezinte provocări pentru incluziunea socială și piața forței de muncă. Cheltuielile publice cu asistența medicală din Letonia rămân printre cele mai scăzute din UE, ceea ce duce la un nivel ridicat de nevoi de asistență medicală nesatisfăcute și la rezultate slabe în materie de sănătate. În ultimii ani, cheltuielile publice cu asistența medicală și sprijinul social au crescut temporar în contextul sprijinului de urgență acordat în cazul pandemiei, precum și al altor alocări bugetare suplimentare ad-hoc. Cu toate acestea, bugetul pe 2024 prevede că cheltuielile publice în domeniul asistenței medicale vor scădea la nivelul din 2020 (4,7 % din PIB), iar cheltuielile cu protecția socială vor scădea sub nivelul din 2020 (12,4 % din PIB planificate în 2024, comparativ cu 13,3 % în 2020). Planurile pe termen mediu prevăd o reducere suplimentară a cheltuielilor publice cu asistența medicală, care ar urma să atingă 4,1 % din PIB în 2028, în timp ce cheltuielile publice cu protecția socială ar urma să crească treptat, ajungând la 13,8 % din PIB în 2028.

(21) În conformitate cu articolul 19 alineatul (3) litera (b) și cu criteriul 2.2 din anexa V la Regulamentul (UE) 2021/241, planul de redresare și reziliență include un set amplu de

reforme și de investiții care se consolidează reciproc și care urmează să fie puse în aplicare până în 2026. Se preconizează că acestea vor contribui la abordarea eficace a tuturor provocărilor identificate în recomandările relevante specifice fiecărei țări sau a unui subset semnificativ al provocărilor respective. În acest interval scurt de timp, este esențial să se continue cu rapiditate implementarea efectivă a planului, inclusiv a capitolului privind REPowerEU, pentru a stimula competitivitatea pe termen lung a Letoniei prin tranziția verde și tranziția digitală, asigurându-se în același timp echitatea socială. Pentru ca Letonia să își poată îndeplini angajamentele asumate în plan până în august 2026, este esențial ca țara să continue punerea în aplicare a reformelor și a investițiilor. Implicarea sistematică a autorităților locale și regionale, a partenerilor sociali, a societății civile și a altor părți interesate relevante rămâne esențială pentru a asigura asumarea pe scară largă a responsabilității pentru implementarea cu succes a planului de redresare și reziliență.

(22) În cadrul evaluării la jumătatea perioadei a fondurilor politicii de coeziune, în conformitate cu articolul 18 din Regulamentul (UE) 2021/1060, Letonia trebuie să revizuiască fiecare program până în martie 2025, ținând seama, printre altele, de provocările identificate în recomandările specifice adresate țării în 2024 și în Planul național privind energia și clima. Această evaluare stă la baza alocării definitive a fondurilor UE incluse în fiecare program. Chiar dacă Letonia a înregistrat progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a politicii de coeziune și a Pilonului european al drepturilor sociale, persistă provocări și disparități regionale semnificative între capitala Riga și restul Letoniei, în special regiunea Latgale din est. Este esențial să se accelereze punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune. Prioritățile convenite în program rămân relevante. Este important să se sprijine capacitatea întreprinderilor de a inova și de a digitaliza în vederea creșterii productivității. Sprijinirea măsurilor de eficiență energetică în clădiri și întreprinderi rămâne o prioritate. Totodată, este important să se asigure accesul în timp util la servicii și infrastructuri de sănătate, servicii sociale, inclusiv locuințe sociale, de bună calitate, continuând tranziția către o viață independentă și o îngrijire în comunitate. Activarea, recalificarea și perfecționarea șomerilor, precum și stimularea participării pe piața muncii a grupurilor subreprezentate rămân o prioritate. Îmbunătățirea calității și a caracterului incluziv al educației, precum și perfecționarea și recalificarea populației adulte ar trebui să continue. În contextul evaluării la jumătatea perioadei a programelor politicii de coeziune, disparitățile regionale existente și asigurarea unui nivel adecvat de investiții în domeniul privațiunii materiale (inclusiv în ceea ce privește asistența alimentară și materială) merită o atenție specială. Letonia ar putea, de asemenea, să utilizeze inițiativa platformei „Tehnologii strategice pentru Europa” pentru a sprijini transformarea industriei, cu accent pe energia inteligentă și pe cea din surse regenerabile (de exemplu, parcurile de energie eoliană *offshore*), sectoare în care există interes din partea investitorilor internaționali, precum și pe bioeconomia și biotehnologia cu grad ridicat de cunoștințe.

(23) Pe lângă provocările economice și sociale abordate de planul de redresare și reziliență și de alte fonduri ale UE, Letonia se confruntă cu o serie de provocări suplimentare legate de mediul de afaceri, de deficitul de forță de muncă și de lipsa de personal calificat, precum și de tranziția către o energie curată și o economie verde.

(24) La 14,9 % din PIB în 2022, investițiile în activități economice din Letonia sunt ușor sub nivelul de 16,5 % din PIB în Estonia și ușor peste 13,1 % din PIB în Lituania. Cu toate acestea, nivelurile investițiilor private nete au rămas printre cele mai scăzute din UE, ridicându-se la 0,5 % în ultimii 5 ani, comparativ cu media UE, care este de

3,5 %. Rezultatele sondajului BEI privind investițiile din 2023 sugerează că investițiile private sunt afectate de un grad ridicat de incertitudine, de lipsa de personal calificat și de costurile ridicate ale energiei. În 2023, 77 % dintre firmele letone au perceput reglementările comerciale ca fiind un obstacol pe termen lung în calea investițiilor, atingând astfel unul dintre cele mai mari procentaje din UE. În plus, creditarea bancară a fost slabă, acționând ca un obstacol suplimentar în calea investițiilor în activități economice. Întreprinderile mici și mijlocii întâmpină dificultăți deosebite în obținerea de credite. Acest lucru se datorează în parte riscului de credit mai mare al acestora, dar și costului ridicat al creditelor, cerințelor stricte în materie de garanții și sarcinii administrative. Sectorul bancar este concentrat, ceea ce duce la o concurență slabă între bănci, acesta fiind unul dintre factorii care stau la baza ratelor ridicate ale dobânzii. Continuarea eforturilor vizând creșterea concurenței în sectorul bancar, inclusiv printr-o mai mare transparență în ceea ce privește ratele dobânzilor și alte costuri asociate împrumuturilor, ar stimula activitatea de creditare pe termen mediu. Mai mult, sistemele publice de creditare și/sau schemele publice de garanții pentru domenii de investiții importante din punct de vedere strategic, cum ar fi tranziția verde și dezvoltarea regională, ar putea spori concurența efectivă pe piața bancară. În plus, creșterea disponibilității surselor de finanțare, altele decât cele bancare, ar fi utilă pentru investițiile în activități economice. Economia subterană este o problemă de lungă durată pentru mediul de afaceri, împiedicând investițiile, dezvoltarea competențelor și, totodată, competitivitatea pe termen lung. Potrivit organizațiilor profesionale letone, aceasta denaturează concurența și încurajează întreprinderile să rămână mici. Mai mult, potrivit băncilor din Letonia, prevalența economiei subterane și bilanțurile slabe ale întreprinderilor reprezintă obstacole majore în calea creșterii nivelului de creditare a întreprinderilor.

(25) Deficitul de forță de muncă și lipsa de personal calificat sunt în creștere în Letonia. În combinație cu provocările demografice și cu scăderea populației în vârstă de muncă, acest lucru reprezintă o provocare pentru competitivitatea țării. În 2023, cele mai mari deficite de forță de muncă au fost observate în domeniile științelor, tehnologiei, ingineriei și matematicii (STIM), sectoare extrem de relevante pentru creșterea productivității, precum și în domeniul tranziției verzi și al celei digitale. Până în 2030, se preconizează că cele mai semnificative deficite vor putea fi constatate în domeniul ingineriei, al industriei prelucrătoare și al construcțiilor, al științei, al matematicii și al tehnologiei informației. În plus, Letonia continuă să se confrunte și cu deficite în ceea ce privește asistența medicală și asistența socială. 91 % dintre întreprinderile letone menționează faptul că lipsa specialiștilor reprezintă un obstacol în calea investițiilor, depășind media UE, care este de 81 %. Proporția scăzută a absolvenților de tehnologie, inginerie și știință și, în consecință, lipsa cercetătorilor în aceste domenii reprezintă unul dintre principalele obstacole în calea consolidării capacității letone în materie de cercetare și inovare, în special în sectorul privat. Sistemele de educație și formare de înaltă calitate aliniate la nevoile aflate în schimbare ale pieței forței de muncă și existența unor măsuri de perfecționare și de recalificare bine orientate sunt esențiale pentru reducerea deficitului de forță de muncă și a lipsei de personal calificat și pentru îmbunătățirea competitivității țării, precum și pentru stimularea tranziției digitale și a celei verzi. Chiar dacă reformele recente au făcut ca educația și formarea profesională să devină mai flexibile și mai atractive, sunt necesare eforturi continue pentru modernizarea și îmbunătățirea ofertei de formare. Pentru a debloca oferta neexploatată de forță de muncă, măsurile de formare trebuie să fie accesibile, inclusiv pentru persoanele cu un nivel scăzut de calificare, precum și pe plan interregional.

(26) Letonia se bucură de una dintre cele mai mari ponderi ale energiei din surse regenerabile din UE. Acest lucru se datorează în principal producției de energie electrică de la hidrocentrale și gradului ridicat de utilizare a biomasei, cu precădere în sectorul termoficării. Există posibilitatea de a diversifica și mai mult mixul energetic din surse regenerabile al țării. În 2022 și 2023, Letonia a înregistrat o creștere a capacității instalate pentru energia solară și eoliană, însă aceste capacități rămân cu mult sub nivelurile instalate atât în Estonia, cât și în Lituania. Pentru a spori ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final de energie, Letonia ar beneficia în special de pe urma exploatării energiei eoliene și solare și a creșterii producției din aceste surse. Chiar dacă au fost planificate unele acțiuni limitate în cadrul planului național de redresare și reziliență, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a elimina barierele rămase în ceea ce privește acordarea autorizațiilor pentru construirea sau instalarea de instalații de producere a energiei eoliene și solare. În plus, Letonia ar putea lua măsuri suplimentare pentru a promova flexibilitatea cererii, cum ar fi stocarea energiei deținute de consumatorii finali și participarea la resursele energetice distribuite și la serviciile de echilibrare și de flexibilitate. De asemenea, ar putea defini în mod clar rolurile anumitor participanți la piața energiei, cum ar fi agregatorii cererii la scară mică. Pe de altă parte, cererile de autorizații de racordare la rețea pentru instalațiile de producere a energiei din surse regenerabile depășesc considerabil capacitatea disponibilă a rețelei de energie electrică, motiv pentru care eliberarea de noi autorizații a fost sistată din iulie 2023. Acest lucru indică faptul că pot fi întreprinse noi acțiuni de reglementare.

(27) Progresele realizate de Letonia în direcția unei economii circulare trebuie accelerate pentru a îndeplini obiectivele UE privind economia circulară. Indicatorii creșterii economice durabile se situează sub media UE, iar amprenta materiilor prime a țării este în creștere. Letonia are rezultate medii în domeniul ecoinovării și ar beneficia de pe urma accelerării punerii în aplicare a modelelor de afaceri circulare și a stimulării investițiilor în ecoinovare cu scopul de a spori utilizarea eficientă a resurselor și competitivitatea. Letonia a înregistrat progrese în ceea ce privește sistemul său de gestionare a deșeurilor, dar depozitează în continuare mai mult de jumătate din deșeurile sale municipale.

(28) Având în vedere legăturile strânse dintre economiile statelor membre din zona euro și contribuția lor colectivă la funcționarea uniunii economice și monetare, în 2024, Consiliul a recomandat statelor membre din zona euro să ia măsuri, inclusiv prin intermediul planurilor lor de redresare și reziliență, pentru a pune în aplicare recomandarea privind politica economică a zonei euro. În ceea ce privește Letonia, recomandările 1, 2, 3 și 4 contribuie la punerea în aplicare a primei, a celei de a doua, a celei de a treia și a celei de a patra recomandări pentru zona euro,

RECOMANDĂ ca, în 2024 și în 2025, Letonia să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să prezinte planul bugetar-structural pe termen mediu în timp util. În concordanță cu cerințele Pactului de stabilitate și de creștere reformat, să limiteze creșterea cheltuielilor nete[21] în 2025 la o rată compatibilă cu menținerea deficitului public sub

[21] Conform articolului 2 punctul 2 din Regulamentul (UE) 2024/1263, „cheltuieli nete” înseamnă cheltuielile publice, excluzând cheltuielile cu dobânzile, măsurile discreționare privind veniturile, cheltuielile aferente programelor Uniunii care sunt acoperite integral de venituri din fondurile Uniunii, cheltuielile naționale cu cofinanțarea programelor finanțate de Uniune, elementele ciclice ale cheltuielilor cu indemnizațiile de șomaj și măsurile cu caracter excepțional, precum și alte măsuri temporare.

valoarea de referință de 3 % din PIB prevăzută în tratat și să mențină datoria publică la un nivel prudent pe termen mediu. Să extindă impozitarea, inclusiv a capitalului și a proprietăților, și să consolideze nivelul de adecvare al asistenței medicale și al protecției sociale.

2. Să continue punerea în aplicare rapidă și eficace a planului de redresare și reziliență, inclusiv a capitolului privind REPowerEU, asigurând finalizarea reformelor și a investițiilor până în august 2026. Să accelereze punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune. În contextul evaluării la jumătatea perioadei, să continue să se concentreze asupra priorităților convenite, adoptând măsuri care să abordeze mai bine disparitățile și inegalitățile regionale persistente, luând în considerare, în același timp, oportunitățile oferite de inițiativa platformei „Tehnologii strategice pentru Europa” cu scopul de a îmbunătăți competitivitatea.

3. Să amelioreze mediul de afaceri prin reducerea sarcinii administrative și de reglementare pentru întreprinderi și prin îmbunătățirea accesului la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii, inclusiv prin împrumuturi publice și scheme de garantare menite să faciliteze investițiile de importanță strategică și să stimuleze concurența pe piețele financiare. Să abordeze deficitul de forță de muncă și lipsa de personal calificat, în special în domeniile STIM și în alte specializări necesare pentru tranziția verde și cea digitală, precum și în sectorul social și în cel al asistenței medicale, inclusiv prin măsuri țintite de perfecționare și recalificare.

4. Să accelereze implementarea energiei eoliene și solare prin îmbunătățirea procedurilor de autorizare și prin promovarea flexibilității cererii. Să promoveze tranziția către o economie circulară prin ecoinovare și prin practici de gestionare durabilă a resurselor.

Adoptată la Bruxelles,

Pentru Consiliu,
Președintele